

Projekta „LIFE Ekosistēmu pakalpojumi” seminārs
ES māja, Rīga
07/12/2016

Ekosistēmu pakalpojumu kartēšanas un novērtēšanas nepieciešamība

Iespējas telpiskās attīstības plānošanas
un lēmumu pieņemšanas procesā

Sabīne Zāgere
Ainavu arhitekta / Telpiskās attīstības plānotāja

AKTUALITĀTE – KĀPĒC?

-    EP KARTĒŠANAS NEPIECIEŠAMĪBA
-    EP NOVĒRTĒŠANAS NEPIECIEŠAMĪBA
-    IESPĒJAS TAP PROCESĀ
-    IESPĒJAS LĒMUMU PIENĒMŠANAS PROCESĀ

PĒC BŪTĪBAS

- **Ar ko sākam plānošanas darbu ???**

...noskaidrojam, kur esam, kas mums ir, cik daudz, kāpēc ir, ko ar to darīt un kā darīt, kas un kāpēc mums ir svarīgs...

- Kartējam, lai iepazītu un apzinātos **vērtības konkrētā vietā**, teritorijā – **ekspertīze** (eksperta \rightleftharpoons ne-eksperta)
- Kartējam, lai apzinātu **iesaistītās puses**: vērtību lietotājus, atbildīgos attīstītājus, katras puses **nostāju, sapratni**
- Kartējam, lai būtu pieejami **dati un informācija**, uz kuriem balstīties **lēmumos un rīcībās (objektivitāte)**

ZEM LIELĀ, VIDĒJĀ UN MAZĀ LIETUSSARGA

Plānošanas darbs un rīcības, kopsolī ar:

- Tūkstošgades ekosistēmu novērtējums (*Millenium Ecosystem Assessment*) – **ANO iniciatīva, 2000** – zinātniski pamatota politika
- Ekosistēmas un bioloģiskās daudzveidības ekonomika (*The Economics of Ecosystems and Biodiversity – TEEB*) – **G8+5 valstu vides ministru iniciatīva, 2007** – integrēta pieeja
- **Eiropas Komisijas** Bioloģiskās daudzveidības **stratēģija 2020.gadam** - līdz 2014.gadam kartēt un novērtēt stāvokli (valstiski); - līdz 2020. gadam novērtēt EP ekonomisko vērtību
- **Latvijas** ilgtspējīgas attīstības stratēģija līdz 2030. gadam «**Latvija 2030**» un **Latvijas** Nacionālais attīstības plāns 2014.-2020.gadam «**NAP 2020**»

Pēc Dr.oec., As.prof. Elīnas Konstantīnovas «Aktualitātes ekosistēmu pakalpojumu novērtēšanas jomā pasaulē», 2015 materiāla (Biedrība «Baltijas krasti»)

PRIORITĀŠU NOTEIKŠANA

- Tradicionāli pakārtotā struktūra:

Stratēģiskie **mērķi** – Ilgtermiņa attīstības prioritātes – Rīcības virzieni – uzdevumi – aktivitātes + finansējums

- **EPP ataino pieeju,**

kur **vērtību** kartēšanas un novērtēšanas rezultāti kalpo par **argumentu**, ko plānot, kā rīkoties - **izsaka** arī specializāciju, vīziju un scenārijus (teritorijas un lietotāji)

Latvijas specifika – paspēt nesabojāt – novērtēt situāciju pašlaik – piemērot **adekvātu attīstību!** Rietumeiropā vides kvalitāšu atjaunošana sekmējas, bet autentiskumu nesasnāks

EKOSISTĒMU SNIEGTO IESPĒJU SLIEKŠŅA NOTEIKŠANA – EP & EPP

Pēc Dr.oec., As.prof. Elīnas Konstantīnovas «Aktualitātes ekosistēmu pakalpojumu novērtēšanas jomā pasaulē», 2015 materiāla (Biedrība «Baltijas krasti»)

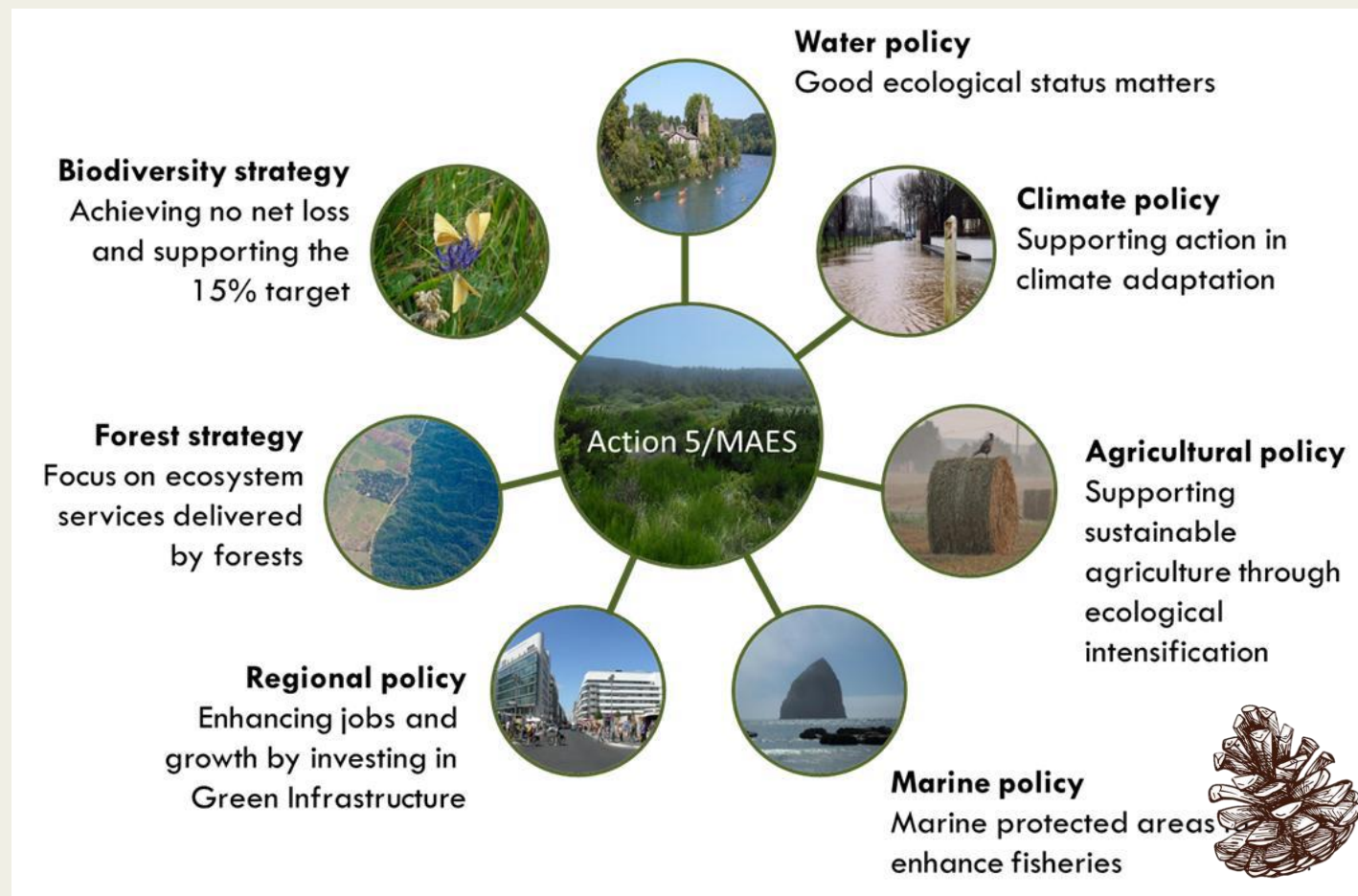

Attīstība vienmēr ir uz kaut kā rēķina – cik tālu varam iet

- Ekosistēmu un to pakalpojumu kartēšanas un novērtēšanas darba grupa (MAES), darbības mērķi:

- *Atbalsts un ietvars ES dalībvalstīm ekosistēmu un to pakalpojumu izvērtēšanā;*

- *EPP un bioloģiskās daudzveidības integrācijas lēmumu pieņemšanā veicināšana.*

EPP POTENCIĀLĀ MISIJA

Katrs pats **vispirms sev atbildam**, varianti ir:

- No vārdiem uz atbilstošām rīcībām - **ilgtspējīga attīstība praksē**
- **Augšupvērsta pieeja**, projekts – iespēja – **instruments**, lai:
 - Novērstu pastāvošās **nepilnības** plānošanā
 - Novērstu **pretrunas** plānos un darbos
 - Atvieglotu spēju **vienoties**
 - **No ierobežojumiem uz pamācībām un priekšlikumiem**

KUR ESAM PAŠLAIK - apstākļi

No **IAS līdz TP un TIAN** tāls ceļš –

Ceļš, kura gaitā cēlie **mērķi** reducējas, vai zaudē noteiktību, virzienu – **PRETRUNAS – apņemšanās un reālās rīcības**

Attīstības plānošanā esam **arvien spēcīgāki vārdos - formulējumos un plānos.....**

.....tomēr skaistā bilžu grāmata, komplektācijā ar TIAN nereti ilgtspējīgai domāšanai un rīcībās ir pretrunīga....

.....ja arī nav – tad **ikdienas dzīve, projektu īstenošana** ir pretrunā

6 SOĻU PIEEJA DALĪBVALSTĪM (TEEB, 2007)

- 1.solis Vienoties** par būtiskajiem **politikas jautājumiem un virzieniem** ar galvenajām **iesaistītajām pusēm**
- 2.solis Noteikt** atbilstošākos ekosistēmu **pakalpojumus** (valsts/reģionālā līmenī)
- 3.solis Definēt** kāda **informācija** ir nepieciešama un izvēlēties atbilstošākās **metodes**
- 4.solis Novērtēt** ekosistēmu pakalpojumus
- 5.solis Identificēt** un **novērtēt politikas iespējas** (plusus un mīnus)
- 6.solis Pārskatīt, precizēt** un **sagatavot ziņojumu**

Pēc Dr.oec., As.prof. Elīnas Konstantīnovas «Aktualitātes ekosistēmu pakalpojumu novērtēšanas jomā pasaulē», 2015 materiāla (Biedrība «Baltijas krasti»)

LĒMUMU PIENĒMŠANA

SPECIĀLISTU ARGUMENTI / INTEREŠU SPIEDIENS ---

----- sabiedrība kopumā, vietējais iedzīvotājs

Scenāriji: redzamais un neredzamais fons

Piemēri:

- **Nacionālie Ekosistēmu novērtējumi** (*Vācija, Apvienotā Karaliste, Spānija, Francija, Somija, Nīderlande, Zviedrija, Portugāle, Gruzija, Indija, Meksika, Norvēģija, Jaunzēlande, Taizeme, Izraēla, Lietuva (sākts 2010.gadā)*) - politikas
- **Ekosistēmu pakalpojumu sociāli – ekonomiskā nozīme Ziemeļvalstīs – sintēzes ziņojums TEEB kontekstā (2012.gads)**

Rezultāts - Sintēzes ziņojums: slēdzieni un rekomendācijas politiskā līmenī, dabas kapitāla sociāli ekonomiskās nozīmes pierādījums, piemēru analīze

Piemēri no Dr.oec., As.prof. Elīnas Konstantīnovas «Aktualitātes ekosistēmu pakalpojumu novērtēšanas jomā pasaulē», 2015 materiāla (Biedrība «Baltijas krasti»)

KOMPROMISS UN ADRESĀTI

Saimnieciska domāšana!

Kompromisa un līdzsvara meklējumi galējībās:

Konkurētspēja, līdzsvarota attīstība/

Īpašas nozīmes vērtību vietas (ĪADT & KM)

Piemēri:

- **Ieguvumi no zaļās infrastruktūras** – mākslīgo mitrāju pilsētvidē sociāli – ekonomiskais nozīmīgums (*Nummela, Somija*), problēma – cēloņi – risinājumi: **izmaksu un ieguvumu efektivitāte**;
- **Ekonomiskie ieguvumi no aizsargājamām teritorijām** – pamats turpmākām publiskām investīcijām (*Somija, Metsahallitus – Natural Heritage Services*) – acīm redzams rezultāts - lēmumu pieņēmēju un sabiedrības pārliecināšana;
- **Apvienotās Karalistes (AK) Nacionālais Ekosistēmu novērtējums**

Piemēri no Dr.oec., As.prof. Elīnas Konstantīnovas «Aktualitātes ekosistēmu pakalpojumu novērtēšanas jomā pasaulē», 2015 materiāla (Biedrība «Baltijas krasti»)

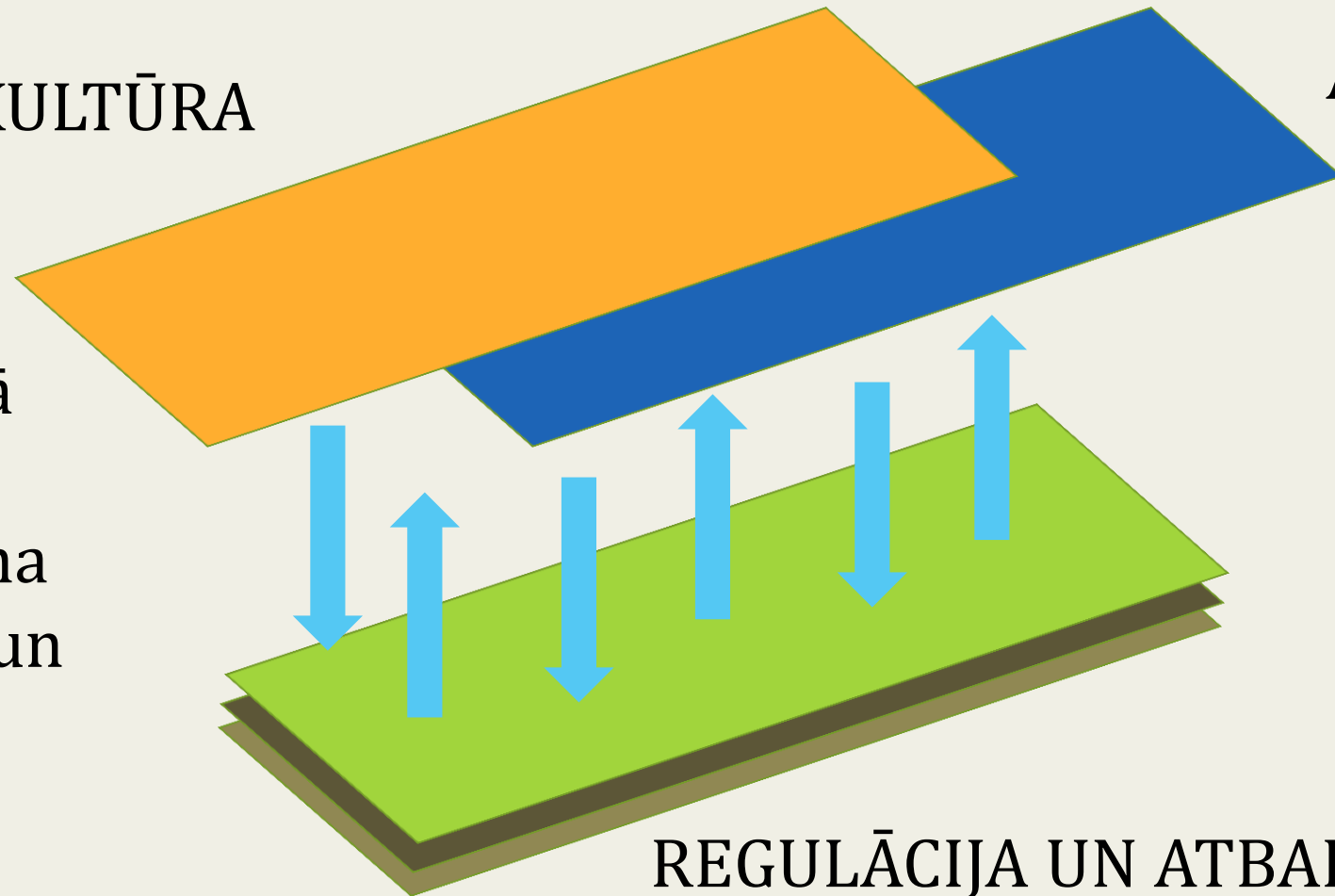

KĀ TĒRĒJAM – IZMANTOJAM ... TĀ DZĪVOJAM

KULTŪRA

APGĀDE

Samērīgums patēriņā
un ierobežojumos –
līdzsvara neizjaukšana
– pamats regulācijai un
atbalstam

REGULĀCIJA UN ATBALSTS

Projekta „LIFE Ekosistēmu pakalpojumi” seminārs
ES māja, Rīga
07/12/2016

PALDIES!
Lai mums izdodas!

Sabīne Zāgere
Ainavu arhitekta / Telpiskās attīstības plānotāja